

Handläggare: Matilda Ekström Sundberg
Telefon: 08-508 08 079

Till
Kungsholmens stadsdelsnämnd
sammanträde 2011-08-25

Rapportera, anmäla och avhjälpa missförhållanden - för barns och elevers bästa (SOU 2011:33), remissvar.

Förvaltningens förslag till beslut

Remissen besvaras med stadsdelsförvaltningens tjänsteutlåtande.

Karin Norman
Stadsdelsdirektör

Lisbeth Rieser
Avdelningschef

Sammanfattning

Nämnden har fått en remiss från Kommunstyrelsen, utifrån ett regeringsuppdrag. Remissen avser betänkandet ”*Rapportera, anmäla och avhjälpa missförhållanden – för barns och elevers bästa (SOU 2011:33)*”. Betänkandet innehåller ett flertal förslag hur en skyldighet att anmäla missförhållanden inom skolväsendet, förskoleverksamheten och skolbarnomsorgen kan utformas. Betänkandet har sänts på remiss till bl.a myndigheter och kommuner. Förvaltningens svar ska lämnas den 23 augusti. Förvaltningen har fått uppskov med remissvaret till den 26 augusti.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom avdelningen för social omsorg i samråd med avdelningen för barn och ungdom.

Bakgrund

Regeringen har 2010 gett uppdraget att lämna förslag på hur en skyldighet att anmäla missförhållanden inom skolväsendet, förskoleverksamheten och

skolbarnsomsorgen kan utformas. Bakgrunden är, att det inom andra samhällsområden finns en lagstadgad skyldighet för personal att rapportera eller anmäla missförhållanden i sin verksamhet. Någon motsvarande skyldighet finns inte inom skolväsendet m.fl. verksamheter. En skyldighet att anmäla missförhållanden inom skolväsendet, förskoleverksamheten och skolbarnsomsorgen skulle kunna bidra till att barnets eller elevens intressen bättre kan tas till vara. En anmälningsskyldighet skulle också kunna skapa bättre förutsättningar för kvalitetsarbete inom berörda verksamheter, genom att fler och eventuellt andra missförhållanden uppmärksammas. I den mån missförhållanden kommer till tillsynsmyndighetens kännedom, kan en anmälningsskyldighet dessutom leda till att denna myndighet får bättre underlag för sin verksamhetstillsyn.

Utredningen har utgått ifrån regleringen av Lex Sarah inom socialtjänstens område och Lex Maria inom hälso- och sjukvårdens område och de förändringar som nyligen har genomförts eller kommer att genomföras inom respektive område. Utredningen har också använt ett stort antal rapporter och beslut från bl.a. Skolverket, Skolinspektionen, Barn- och elevombudet och Barnombudsmannen som underlag.

Remissinstanser är flera myndigheter, kommuner och föreningar. I Stockholms stad har stadsdelsnämnderna Bromma, Hägersten-Liljeholmen, Kungsholmen, Arbetsmarknadsnämnden, Utbildningsnämnden och Stadsledningskontoret fått uppdraget att yttra sig över remissen.

Ärendet

Utredningens förslag är formulerade utifrån skollagen (2010:800), som börjar tillämpas den 1 juli 2011. Avseende vuxenutbildning ska lagen börja tillämpas först den 1 juli 2012.

Utredningens förslag

Behov av en anmälningsskyldighet

I skollagen ställs krav på att alla som är verksamma inom skolväsendet ska delta i verksamhetens kvalitetsarbete. Huvudmannen för utbildningen har ett ansvar för att vidta åtgärder om det finns brister i verksamheten. Statens skolinspektion anser att brister tenderar att inte rättas till så snabbt som de borde. Bedömningen är att det finns ett behov av att införa en anmälningsskyldighet inom skollagens område, i syfte att missförhållanden som rör barn eller elever ska uppmärksammas och åtgärdas snabbare än idag.

Att uppmärksamma och åtgärda missförhållanden blir en del av huvudmannens kvalitetsarbete.

Definition av missförhållanden

Följande definition föreslås av ett missförhållande:

Ett missförhållande avser avvikelser från skollagen eller andra författningar som gäller för utbildningen eller verksamheten och som riskerar barns eller elevers hälsa, säkerhet eller möjlighet att, utifrån sina förutsättningar, utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens eller verksamhetens mål. Ett missförhållande kan förekomma i alla delar av utbildningen eller verksamheten och kan beröra ett barn eller en elev såväl som grupper av barn eller elever.

Anmälningsskyldigheten omfattar utbildningar inom skolväsendet, särskilda utbildningsformer och annan pedagogisk verksamhet. Annat sätt att fullgöra skolplikten enligt 24 kap. 23–25 §§ skollagen undantas från anmälningsskyldighet. (Det kan till exempel vara om eleven under längre tid önskar vara från skolan på grund av exempelvis resor eller filminspelning.)

Definitionen av ett missförhållande och anmälningsskyldigheten utformas lika för offentlig och enskild huvudman.

Skyldighet att rapportera missförhållanden

Utredningen föreslår att anmälningsskyldigheten för missförhållanden inom skolväsendet, särskilda utbildningsformer och annan pedagogisk verksamhet delas upp i en rapporteringsskyldighet inom utbildningen/verksamheten och en anmälningsskyldighet för allvarliga missförhållanden till tillsynsmyndigheten. Förslaget skulle innebära att anmälningsskyldigheten i 3 kap 8 § och 6 kap 10§ skollagen ska benämnas *rapporteringsskyldighet*. Rapporteringsskyldigheten omfattar dem som utför arbetsuppgifter i en förskole- eller skolenhet eller i annan verksamhet inom skolväsendet, särskilda utbildningsformer eller annan pedagogisk verksamhet.

Hantering av rapporter

Huvudmannen har ett ansvar för att det finns skriftliga rutiner för utformningen och hanteringen av en rapport. Den som rapporterar ett missförhållande eller påtaglig risk för ett missförhållande ska göra det utan

dröjsmål. Samtycke behöver inte inhämtas från de barn eller elever som berörs, men de har rätt att få uttrycka sin åsikt i den utredning som görs. Deras åsikter ska ges betydelse i valet av åtgärder för att avhjälpa ett missförhållande. Mottagaren av en rapport är skyldig att informera huvudmannen för utbildningen eller verksamheten om att ett missförhållande eller en påtaglig risk för ett missförhållande har rapporterats. Mottagaren är också ansvarig för att utan dröjsmål utreda, dokumentera och avhjälpa ett rapporterat missförhållande.

Skyldighet att anmäla ett allvarligt missförhållande

Om rapporten och utredningen visar på ett allvarligt missförhållande eller en påtaglig risk för ett allvarligt missförhållande är huvudmannen för utbildningen eller verksamheten skyldig att anmäla det till den myndighet, Skolinspektionen eller en kommun som har tillsyn över verksamheten eller utbildningen. Anmälan om ett allvarligt missförhållande eller en påtaglig risk för ett missförhållande ska göras utan dröjsmål.

Sanktioner, repressalier

Syftet med att införa en rapporteringsskyldighet är att snabbt och effektivt åtgärda missförhållanden som berör barn och elever. Det ska vara ett enkelt förfarande som även ska vara ett led i utbildningens eller verksamhetens kvalitetsarbete. Rapporteringsskyldigheten föreslås bli lagstadgad och enligt förslaget kan en lagstadgad skyldighet inte anses strida mot arbetstagarens lojalitetsplikt mot sin arbetsgivare.

Sekretess, tystnadsplikt och personuppgifter

Enligt utredningens bedömning hindrar inte reglerna om sekretess och tystnadsplikt att den som fullgör uppgifter i en utbildning eller verksamhet rapporterar ett missförhållande som berör barn eller elever. Utredningen föreslår att vissa ändringar görs i offentlighets- och sekretesslagen, så att uppgifter om enskilda personliga förhållanden i den kommunala tillsynsverksamheten får samma sekretesskydd, som idag finns i Statens skolinspektionens tillsynsverksamhet.

Ikraftträdande och konsekvenser

Utredningen föreslår att skyldigheten att rapportera, anmäla och avhjälpa missförhållanden regleras i ett eget kapitel i skollagen och att bestämmelserna träder i kraft den 1 juli 2012. Införandet av en

rapporterings- och anmälningsskyldighet om missförhållanden kommer enligt utredningens bedömning att medföra att missförhållanden uppmärksammas tidigare än idag och kan avhjälpas snabbare. Utredningen bedömer att offentliga och enskilda huvudmän inte kommer att få ökade kostnader med anledning av rapporterings- och anmälningsskyldigheten. Kommuner kommer att ta emot anmälningar om allvarliga missförhållanden, men utredningens bedömning är att det ett så litet antal per kommun, som inte medför någon nämnvärd kostnad.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förvaltningen bedömer att förslagen kommer att öka möjligheterna att tidigt uppmärksamma och avhjälpa missförhållanden som berör barn och elever inom skolväsendet (förskola och skolbarnsomsorg inkluderad), särskilda utbildningsformer och annan pedagogisk verksamhet.

Förskola, skola och skolbarnsomsorg utgör, vid sidan av föräldrarna, de enskilt starkaste skyddsfaktorerna för barns hälsa och utveckling. Därmed finns en unik möjlighet att inverka positivt på barns utveckling och minska risken för att de utvecklar psykisk ohälsa. Att arbeta för en pedagogik i skolan som inkluderar alla barn, både i undervisningen och den sociala gemenskapen är både ett stort ansvar och en skyldighet. För barn som av olika anledningar inte erbjuds en tillfredsställande skolundervisning kan konsekvenserna bli förödande och svåra att reparera.

Förvaltningens bedömning är att förslagen är positiva för berörda verksamheter. En skyldighet att anmäla missförhållanden inom förskola, skola och skolbarnsomsorg, tillsammans med redan gällande anmälningsskyldighet i socialtjänstlagen samt bestämmelserna i Lex Sarah, bidrar till att öka berörda målgruppers skydd mot missförhållanden än mer än idag.

Bilagor

1. Remisshandlingar
2. Sammanfattning av *"Rapportera, anmäla och avhjälpa missförhållanden – för barns och elevers bästa (SOU 2011:33)"*.